

ÎN LEGĂTURĂ CU PERIODIZAREA FAZEI CUCUTENI A-B

DE

VLADIMIR DUMITRESCU

Este aproape inutil să mai subliniem faptul că cel puțin o parte dintre concluziile la care ne oprim la capătul unei cercetări în legătură cu fazele, etapele și subetapele diferitelor culturi, stabilite pe baza caracteristicilor proprii fiecăreia dintre ele, sint susceptibile de a fi completate și uneori chiar modificate în chip substanțial, în funcție de rezultatele cercetărilor întreprinse după formularea concluziilor respective. De aceea ni s-a părut întotdeauna foarte firesc să aducem modificările sau completările ce păreau că se impun cu privire la diferitele puncte de vedere exprimate de noi înșine mai înainte, după cum nu am ezitat să acceptăm modificările propuse de alți cercetători, atunci cînd am considerat întemeiate argumentele respective.

De aceea, dacă în paginile ce urmează vom încerca să apărăm unul dintre punctele de vedere susținute de noi acum cîțiva ani, o facem din convingerea că modificările propuse sint departe de a se sprijini pe fapte și argumente valabile.

1. După cum se știe, în studiul privind *Originea și evoluția culturii Cucuteni*¹, am socotit că, pe baza rezultatelor săpăturilor de la Traian — Dealul Fintînilor și de la Corlătoni, precum și ale noilor săpături de la Cucuteni — Dîmbul Morii și Cucuteni — Cetățuic, în cadrul evoluției fazei Cucuteni A-B se pot distinge două etape; prima, A-B1 care ar fi caracterizată prin grupele stilistice α și β , iar a doua, A-B2, prin apariția grupelor stilistice γ și a primelor serii ale grupei δ . În funcție de aceste caracteristici am încadrat exclusiv în etapa A-B1 așezarea de la Corlătoni (unde s-au descoperit numai grupele stilistice α și β) și pe aceea de la Dîmbul Morii (unde pe lângă aceste grupe stilistice s-au găsit și puține materiale din grupa γ) deși, de fapt, se poate spune că așezarea de la Dîmbul Morii a trecut și pragul etapei următoare, tocmai ținînd

¹ Vladimir Dumitrescu, *Originea și evoluția culturii Cucuteni*, SCIV, 14, 1963, p. 51—78 și 285—308; același studiu a apărut în limba franceză sub titlul *Origine et évolution de la civilisation de Cucuteni-Tripolye*, Archeologia, 11, Varșovia, 1963, p. 1—40.

seama de prezența grupei ceramice γ ; în același timp am încadrat așezarea de la Traian-D.F. (unde împreună cu grupele stilistice α și β apare și o grupă numită de noi $AB\alpha$ — chiar mai apropiată de ceramica fazei Cucuteni A decât grupele α și β , fiind totodată frecvente și grupele γ și unele serii δ), atât în etapa A-B1 cât și în etapa A-B2, atribuindu-i astfel și o dăinuire mai îndelungată decât a celorlalte așezări amintite².

Această încadrare părea a fi susținută și de faptul că în așezarea de la Corlăteni, alături de ceramica pictată din grupele amintite, se găsea ceramică de tip C numai din varianta cu decor împuns și incizat, pe când în așezarea de la Traian-D.F., pe lângă această variantă, se întâlnește și ceramica decorată cu șnurul răsucit și înfășurat. În felul acesta ne îndepărtăm însă destul de mult de una dintre concluziile noastre mai vechi³, potrivit căreia, pe baza analizei stilistice a diferitelor grupe de ceramică pictată descoperită pînă în 1940 la Traian-D.F., grupa stilistică γ ar fi trebuit considerată tot atât de veche ca și grupele α și β ale ceramicii aceleiași faze Cucuteni A-B. Renunțarea la vechiul punct de vedere era determinată de lipsa totală a stilului γ din așezarea de la Corlăteni, care ni se păruse a constitui un fapt peste care n-ar fi indicat să se treacă cu vederea.

În anul în care apărea studiul nostru mai sus amintit despre originea și evoluția culturii Cucuteni, în urma unor descoperiri întâmplătoare, cercetătorul A. László de la Iași a întreprins un foarte restrins sondaj într-o așezare de la Huși, datînd din faza Cucuteni A-B, unde s-a descoperit ceramică pictată aparținînd grupelor stilistice β , γ și δ , unele dintre ultimele prezentînd chiar caracter stice ce le apropie de grupa δ 4, după cum sublinia autorul sondajului de la Huși, care precizia totodată⁴ că cele mai numeroase fragmente ceramice pictate sînt acelea aparținînd grupei stilistice γ . Autorul sondajului era de părere că așezarea cucuteniană de la Huși nu poate fi încadrată deocamdată în nici una din cele două etape ale fazei A-B (= A-B1 și A-B2), căci, pe baza ceramicii pictate („lipsa stilului α , preponderența grupei γ , apariția stilului δ ”) ea ar trebui plasată în etapa A-B2, iar prin ceramica de tip C (fără decor în șnur) se apropie, de situația de la Corlăteni și deci de etapa A-B1. Concluzia sa, formulată cu toată prudența necesară, era că „dacă cercetările viitoare în această așezare vor confirma cele constatate cu ocazia efectuării sondajului și în special lipsa ceramicii C decorate cu șnur, va fi necesar să se introducă o nouă etapă stilistică între cele două deja stabilite. Caracteristicile acestei etape intermediare ar fi generalizarea și preponderența numerică a stilului γ , apariția primelor manifestări ale grupei δ , alături de care continuă să persiste și unele stiluri mai vechi, în special β ”⁵.

Precum se vede, ținînd seama de faptul că sondajul său era prea restrîns și deci prea puțin concludent pentru a-l îndreptăți să formuleze concluzii categorice, cercetătorul de la Iași lăsa pe seama unor săpături viitoare (desigur mai întinse) rezolvarea definitivă a problemei, mulțumindu-se să sugereze unele ipoteze de lucru. Această justificată prudență

² Idem, *Originea și evoluția...*, loc. cit., p. 291.

³ Idem, *La station préhistorique de Traian, Dacia*, 9—10, 1941—1944, p. 11—114; vezi p. 88 și urm.

⁴ A. László, *Cercetări arheologice în așezarea Cucuteni A—B de la Huși*, ArhMold, 4, 1966, p. 7—22.

⁵ *Ibidem*, p. 12.

ne-a determinat să nu discutăm la timpul lor aceste ipoteze, așteptând tocmai efectuarea altor săpături în așezarea de la Huși, deși nu împărtășeam concluziile — ipotetice — ale autorului. Din păcate însă, aceste simple ipoteze de lucru au fost ulterior ridicate la rangul de concluzii definitive dându-se ca certă existența a trei etape ale fazei Cucutei A-B și afirmându-se că așezarea de la Traian-D.F. reprezintă a treia și ultima etapă a acestei faze⁶; aceste concluzii ne determină să revenim totuși asupra acestei probleme, fără a mai aștepta efectuarea unor noi săpături la Huși.

2. De la început ni se pare necesar să precizăm că, în stadiul actual al cercetărilor, pentru discutarea problemei diferitelor etape ale fazei Cucuteni A-B s-ar putea porni de la premise diferite și anume: fie de la premisa că seriile stilistice stabilite de H. Schmidt pentru ceramica pictată a acestei faze s-au succedat în ordinea propusă de el⁷ (cu alte cuvinte că într-adevăr stilurile α și β sînt mai vechi decît stilurile γ și δ), fie de la premisa că și grupa stilistică γ a apărut tot atît de timpuriu ca grupele α și β , așa cum am încercat să demonstrăm noi cu prilejul publicării rezultatelor primelor săpături de la Traian-D.F.⁸ În primul oaz, admitînd prioritatea cronologică a grupelor α și β , este limpede că o așezare în care apar numai aceste două grupe stilistice ar trebui situată în prima etapă (A-B1), iar așezările în care aceste grupe ar lipsi trebuie atribuite unei etape următoare. În schimb, așezările în care pe lângă grupele α și β apar bine reprezentate și grupele următoare (γ și δ), ar impune concluzia că ele și-au început existența în prima etapă a fazei A-B (deci A-B1), dar au dăinuit mult și astfel au trecut pragul etapei a doua (A-B2). Acesta a fost raționamentul care ne-a determinat acum cîțiva ani⁹ să încadrăm — așa cum am amintit mai sus — așezarea de la Corlăteni exclusiv în etapa A-B1, iar așezarea de la Traian-D.F., atît în etapa A-B1 cît și în etapa A-B2. Concluzia aceasta era sprijinită și de faptul că în așezarea de la Traian-D.F. s-a descoperit și o grupă stilistică foarte apropiată de ceramica pictată trieromă a tazei Cucuteni A, grupă pe care noi am numit-o $AB\alpha$ (pentru a indica și în acest fel caracterul ei vechi) și despre care ni se pare că nu s-ar putea spune că, din punct de vedere stilistic, ar fi posterioară grupelor α și β ¹⁰. O dăinuire mai îndelungată a așezării de la Traian-D.F. și existența ei de-a lungul celor două etape de dezvoltare ale fazei Cucuteni A-B este atestată, după părerea noastră, și de faptul că primul șanț de apărare a fost intenționat astupat, pentru a da posibilitatea întinderii așezării, precum și de săparea unui al doilea șanț de apărare, la o distanță destul de mare de primul¹¹.

Dacă la Traian-D.F. ar fi lipsit grupa $AB\alpha$, iar grupele α și β ar fi fost numai sporadic întilnite (așa cum apărea că se prezintă situația după primele noastre săpături în special pentru grupa α)¹², atunci am fi putut presupune că această așezare și-a început existența numai cu puțin înainte

⁶ I. Nestor și E. Zaharia, *Sur la période de transition du néolithique à l'âge du bronze dans l'aire des civilisations de Cucuteni et de Gumelnița, Dacia, N.S., 12, 1968, p. 17-43*; vezi p. 21 și nota 8.

⁷ H. Schmidt, *Cucuteni*, p. 30-42.

⁸ Vladimir Dumitrescu, *La station préhistorique de Traian, loc. cit.*

⁹ Idem, *Originea și evoluția culturii Cucuteni, loc. cit.*

¹⁰ *Ibidem*, p. 290-291.

¹¹ Hortensia Dumitrescu și Vladimir Dumitrescu, *Șantierul arheologic Traian, Materiale*, 8, p. 245, și urm.: vezi p. 249-252 (și planul de la fig. 3).

¹² Vladimir Dumitrescu, *La station préhistorique de Traian, loc. cit.*, p. 47-51.

de sfârșitul etapei A-B1, dăinuind apoi în schimb de-a lungul întregii etape A-B2. Dar atît prezența grupei $AB\alpha$, cît și faptul că în săpăturile din anii 1951—1960 s-au găsit numeroase vase de stil α și β , alături de constatarea că toate „vasele de fundație” îngropate înaintea construirii locuințelor făceau parte tocmai din grupa stilistică α , ni s-au părut fapte care trebuie luate în considerație și justificau punctul de vedere la care ne oprisem și anume că așezarea de la Traian-D.F. nu și-a început existența către sfârșitul etapei A-B1, ci dimpotrivă chiar din primele „momente” ale acesteia; de aceea această așezare n-ar putea fi considerată ca fiind în întregime posterioară așezării de la Corlăteni și etapei A-B1. Chiar prezența la Traian-D.F. și a ceramicii de tip C din categoria considerată mai veche ni se pare că justifică această concluzie.

3. Trecînd acum la situația de la Huși, trebuie în primul rînd să nu pierdem din vedere că aici nu s-au săpat decît 22 m², adică o porțiune infimă de teren, așa încît este imposibil să se afirme că în această așezare n-ar fi existat decît grupele stilistice identificate în cursul acestui mini-sondaj; tocmai de aceea, așa cum am mai spus, am apreciat rezerva cu care A. László și-a formulat ipotezele de lucru. Săpăturile viitoare — dacă se vor face — vor aduce, după părerea noastră, materialele care să umple unele dintre aparentele lacune actuale. Dar, pentru că orice anticipație în această privință n-ar fi altceva decît o simplă speculație, este preferabil să analizăm mai îndeaproape materialele descoperite în 1963 și să vedem dacă ele impun într-adevăr încadrarea lor într-o etapă diferită a fazei A-B, sau dacă nu cumva este vorba numai de un anumit „moment” în cadrul celor două etape preconizate mai de mult de noi.

Ar putea părea surprinzător faptul că într-o așezare despre care se spune că ar fi anterioară aceleia de la Traian-D.F. lipsește grupa stilistică α , considerată o dovadă certă de vechime, deși această grupă este bine reprezentată în așezarea de la Traian-D.F., căreia totuși i se contestă aceeași vechime. În ceea ce ne privește, noi atribuim însă această absență tocmai caracterului cu totul restrîns al sondajului și de aceea nu ni s-ar părea justificat să încercăm situarea așezării la Huși *după* aceea de la Traian D.F. din pricina lipsei stilului α . Dar în același timp nu ni se pare nici firesc să considerăm așezarea de la Huși *mai veche* decît aceea de la Traian-D.F., de vreme ce în ambele așezări grupa stilistică γ este cea mai bine reprezentată și mai ales pentru că nici la Huși nu lipsește grupa δ ; aceasta înseamnă că aceste două așezări au fost în bună măsură contemporane. Prezența speciei ceramice tip C din categoria „veche” și lipsa aceleia din categoria „nouă” la Huși nu infirmă punctul nostru de vedere, de vreme ce procentul ceramicii tip C în așezările cucuteniene este așa de infim în comparație cu acela al ceramicii pictate, încît dacă s-a întîmplat ca în cei 22 m² săpați la Huși să nu se fi găsit nici un fragment din grupa C „mai nouă” este aproape sigur că această situație se datorește numai întîmplării și ca atare nu poate îndreptăți unele concluzii categorice. Pe de altă parte, dacă totuși ar trebui să judecăm lucrurile exclusiv după materialele descoperite cu prilejul sondajului amintit, ar fi cu totul nefiresc să credem că o așezare în care unul dintre cele două grupe stilistice mai vechi, α și β , lipsește (cum e cazul cu așezarea de la Huși) este mai veche decît o așezare în care ambele aceste grupe sînt bine reprezentate.

4. Dacă ne referim acum la analiza situației de la Dîmbul Morii¹³, constatăm că aici, alături de predominarea stilurilor α și β , se întîlnesc totuși, deși mai rar, și materiale aparținînd grupei stilistice γ ; în același timp, pe Cetățuia de la Cucuteni sînt mai frecvente unele grupe ale stilurilor γ și δ , deși nu lipsesc cu totul nici piese ce se încadrează în grupele α și β ¹⁴. Dacă totuși am situa așezarea de la Dîmbul Morii exclusiv în etapa A-B1, iar pe aceea de pe Cetățuia-Cucuteni exclusiv în etapa A-B2, am fi lipsiți de un criteriu precis, intern, pe baza căruia să facem separarea celor două etape ale acestei faze. Căci sau etapa A-B1 este reprezentată numai de stilurile α și β , și atunci dintre toate așezările mai sus amintite numai aceea de la Corlăteni trebuie încadrată exclusiv în această etapă, sau dimpotrivă încă din această etapă apar și unele dintre subgrupele stilului γ , și atunci acesta este încă un element în favoarea tezei noastre, potrivit căreia așezarea de la Traian-D.F. și-a început sigur existența încă din etapa A-B1.

În funcție de aceste fapte, analizate pe baza primei premise mai sus enunțate, socotim că deocamdată nu există elemente care să ne îndreptățească să vorbim despre trei etape în cursul evoluției fazei Cucuteni A-B și cu atît mai puțin să situăm așezarea de la Traian-D.F. în *ultima* dintre aceste presupuse trei etape.

Deoarece la Cucuteni-Cetățuia stilurile α și β sînt reprezentate numai cu totul sporadic, și țînînd seama că pe Cetățuie nu este nici o cezură de la etapa A-B2 la faza Cucuteni B, așezarea continuîndu-se chiar de-a lungul întregii faze ultime a culturii Cucuteni, ne socotim îndreptățiți să afirmăm că o așezare în care grupele stilistice α și β se întîlnesc destul de frecvent (respectiv tocmai așezarea Traian-D.F.) nu poate fi situată la sfîrșitul evoluției fazei respective. Cel mult, deși se pare că acestei concluzii i se opune prezența în această așezare a grupei A-B α (care dealtfel s-a descoperit și în aceleași complexe cu vase din grupa γ) am putea admite că începutul așezării Traian-D.F. trebuie situat ceva mai tîrziu decît acela al așezării Corlăteni, și că, pe de altă parte, existența acesteia din urmă încetează înainte de apariția stilului γ ; în schimb atît așezarea Traian-D.F. cît și așezările Dîmbul Morii și Huși și-au continuat existența și după aceasta, deși — bineînțeles — nu au fost toate întemeiate în același moment și nici nu și-au încetat existența simultan.

De altfel, dacă într-adevăr datele obținute în noile săpături de la Cucuteni, ca și analiza detaliată a imensului material recoltat de noi la Traian-D.F. în cursul săpăturilor din anii 1951—1960 vor dovedi că grupele stilistice δ_1 , δ_{1a} și δ_{2a} sînt numai niște variante ale stilului β , așa cum s-a spus de curînd¹⁵, atunci — țînînd seama de marea frecvență

¹³ M. Petrescu-Dîmbovița, *Evolution de la civilisation de Cucuteni à la lumière des nouvelles fouilles archéologiques de Cucuteni-Băiceni*, Rivista de Scienze preistoriche, Firenze, 20, 1965, 1, p. 157 și urm.; vezi p. 169.

¹⁴ M. Petrescu-Dîmbovița, conducătorul săpăturilor din ultimul deceniu de la Cucuteni, precizează de altfel și mai mult lucrurile indicînd și diferitele subgrupe ale acestor stiluri care se găsesc în cele două așezări (*loc. cit.*, p. 160).

¹⁵ Remarcăm dealtfel că încă de acum peste 25 de ani noi am preconizat pentru grupele δ_1 și δ_{2a} o descendență directă a lor tocmai din grupa β_1 (vezi Vladimir Dumitrescu, *La station préhistorique de Traian, loc. cit.*, p. 110), în timp ce pentru grupa δ_{1a} ne gîndeam la o filiație oarecum directă din ceramica fazei Cucuteni A, fără a putea indica o grupă intermediară (*ibidem*).

a acestor grupe la Traian-D. F. — înseamnă că procentul elementelor vechi din această așezare sporește considerabil și deci am avea încă un argument pentru a nu admite datarea ei la sfârșitul evoluției fazei A-B.

Dacă însă am analiza lucrurile pornind de la a doua premisă enunțată mai sus, și anume că și grupa γ este tot atât de veche ca și grupele α și β — deoarece, așa cum am avut prilejul să arătăm încă de acum mai bine de 25 de ani, considerăm că grupa γ nu poate fi explicată prin intermediul grupelor α și β și deci derivă direct din ceramica fazei A — atunci vom putea cu atât mai puțin să situăm la sfârșitul fazei A-B o așezare în care grupa γ este predominantă. Lipsa grupei γ în așezarea de la Corlăteni pare a contrazice însă această premisă și de aceea deocamdată nu vom stăruii în această privință, viitorul urmînd să lămurească dacă nu cumva această lipsă se datorește mai degrabă unei particularități zonale decît unei diferențe cronologice.

Potrivit celor arătate mai sus și dacă s-ar lua ca limită între cele două etape tocmai apariția stilului γ , un grafic care să redea cît mai sugestiv situația așezărilor fazei Cucuteni A-B discutate în aceste pagini s-ar prezenta precum urmează :

ETAPA A-B 1	CORLĂTENI	DÎMBUL MORII	HUȘI	TRAIAN D.F.	CUCUTENI CETĂȚUIA	ETAPA A-B 1
ETAPA A-B 2						ETAPA A-B 2

Dacă însă am admite o altă alternativă, și anume că odată cu apariția fiecărui nou stil ceramic începe o nouă etapă în evoluția fazei Cucuteni A-B, atunci — luînd drept valabilă succesiunea stilurilor stabilită de H. Schmidt — am ajunge la o schemă cu totul diferită. În etapa A-B1, ar trebui încadrate numai așezările în care se întîlnesc exclusiv stilurile α și β (deci deocamdată numai Corlăteni); în etapa A-B2 așezările în care apare și stilul γ , menținîndu-se puternic și grupele precedente α și β (deci Dîmbul Morii); în etapa A-B3 așezările în care se găsesc toate stilurile — α , β , γ și δ — (Traian-D.F.), ca și cele în care lipsește stilul α dar se întîlnesc celelalte trei (Huși); în sfîrșit, ar trebui creată și o etapă A-B4, pentru a încadra, în ea așezările în care stilurile α și β sînt cu totul sporadice, în timp ce predomină grupele γ și δ (Cucuteni-Cetățuia). Ni se pare însă din toate punctele de vedere nefiresc să preconizăm existența a patru etape de evoluție pentru cele cîteva așezări din această fază (dintre care, de fapt, despre aceea de la Huși abia dacă se poate spune că a fost sondată, în timp ce în alte două, nementionate în discuția noastră — Calu și Frumușica — materialele sînt destul de puține) și de aceea nu ne-am putea declara de acord cu o asemenea soluție.

S-ar mai putea dealtfel spune că grupele stilistice care trebuie să dicteze înscrierea cronologică a unei așezări sînt cele mai tîrzii întîlnite în așezarea respectivă — dar atunci ar trebui să admitem că, odată apărută, o grupă stilistică a continuat să existe de-a lungul întregii evoluții a fazei

respective, ceea ce este greu de admis. Avînd în vedere faptul că în cursul fazei Cucuteni A grupa stilistică bicromă, caracteristică numai pentru primele două etape, nu se mai întîlnește în etapele tîrzii ale acestei faze, ni se pare firesc, prin analogie, să credem că prezența unor grupe stilistice vechi în cuprinsul unei așezări a fazei Cucuteni A-B dovedește și ea vechimea acelei așezări.

Pe baza faptelor amintite mai sus, putem spune deci că așezarea de la Traian-D.F. a fost întemeiată încă din etapa A-B1; s-ar putea admite însă că începutul ei se situează ceva mai tîrziu decît acela al așezării de la Corlăteni, deși prezența grupei A-B α constituie, deocamdată, după părerea noastră, un obstacol împotriva adoptării acestei soluții. Dacă totuși am admite acest punct de vedere, schema indicată grafic mai sus ar putea fi corectată în felul următor :

ETAPA A-B1	CORLĂTENI	DÎMBUL MORII	H U Ș I	T R A I A N D F	CUCUTENI CETĂȚUIE	ETAPA A-B1
ETAPA A-B2						ETAPA A-B2

În sfîrșit, pentru a încheia, am mai putea lua în considerație și ipoteza că apariția fiecărui stil nou într-o așezare, fără să determine neapărat încadrarea ei într-o etapă diferită, poate îndreptăți, totuși, situarea *începutului* acelei așezări într-un moment ușor posterior aceluia în care noul stil nu a fost cunoscut. În acest caz, pe de o parte începutul așezării de la Dîmbul Morii ar trebui plasat puțin după începutul așezării de la Corlăteni și pe de altă parte și durata ei ar fi fost ceva mai lungă. De asemenea, atît între începutul și sfîrșitul așezărilor de la Dîmbul Morii și Traian-D.F. ar exista un mic decalaj în favoarea primei — și așa mai departe. Ar rezulta atunci un grafic în trepte, pe care nu-l mai reprezentăm aci, dar care totuși nu ar îndreptăți crearea unor numeroase etape în cursul dezvoltării aceleiași faze — așa încît deocamdată ni se pare mult mai firesc să menținem subîmpărțirea fazei Cucuteni A-B numai în două etape, atît pentru motivele mai sus arătate, cît și pentru că nu este normal să credem că fiecare așezare reprezintă o etapă diferită și pentru că este evident că unele așezări au dăinuit în cursul ambelor acestor etape.

À PROPOS DE LA PÉRIODISATION DE LA PHASE CUCUTENI A-B

RÉSUMÉ]

L'auteur reprend la discussion de la périodisation de la phase Cucuteni A-B, sujet qu'il a traité il y a quelques années (voir note n° 1 du texte roumain), par suite de l'apparition de deux articles dans lesquels ce problème a été de nouveau abordé (notes n° 2 et 3). Au lieu de la division en deux éta-

pes de la phase A-B, proposée par l'auteur dès 1963, l'on a suggéré l'introduction d'une troisième étape, de sorte que — selon ces suggestions — l'étape A-B1 serait représentée par la station de Corlăteni (où l'on a trouvé seulement les groupes α et β de la céramique peinte ainsi que des vases appartenant au groupe C sans décor cordé), l'étape A-B2 serait représentée par le site de Huși (où, à côté de la céramique peinte du groupe β , il y a aussi de la céramique des groupes γ et δ et toujours de la céramique du type C sans décor cordé) et, enfin, l'étape A-B3 — station de Traian — Dealul Fintinilor, où l'on trouve, en même temps que la céramique peinte des groupes stylistiques α , β , γ , δ , de la céramique du type C avec décor cordé.

L'auteur n'est pas d'accord avec cette hypothèse, car il est d'avis que, du moment que dans la station de Traian-D. F. l'on trouve aussi de la céramique appartenant aux groupes α et β — les plus anciennes de cette phase —, cette station ne peut pas être située à la fin de l'évolution de la phase en discussion, d'autant plus que dans les sondages de Huși on n'a pas découvert aucun fragment du groupe α . Les sondages de cette dernière station sont trop restreints (à peine 22 m² !) pour qu'on puisse affirmer que la céramique du type C avec décor cordé faisait certainement défaut, la même observation étant d'ailleurs valable aussi pour la céramique du groupe α .

Par conséquent, l'auteur croit que, jusqu'à plus amples recherches à Huși et dans d'autres stations, il suffit de diviser la phase Cucuteni A-B en deux étapes seulement, ainsi qu'il l'a déjà fait. Toutes les stations où l'on trouve de la céramique peinte des groupes α et β doivent être placées à l'étape A-B1, bien qu'elles n'ont pu être fondées au même moment et n'ont pas fini leur existence en même temps. En tenant compte de ce fait (et d'autres observations qu'on ne peut pas reproduire en détail ici), l'auteur propose deux schémas possibles pour les stations de cette phase (voir pp. 446, 447). Il est possible que, parmi les stations de la première étape, celle de Corlăteni ait commencé la première son existence, étant suivie de près par les stations de Dîmbul Morii, Traian-D. F., Huși, etc. La station de Traian-D. F. — qui a eu une existence plus longue, comme l'indique non seulement la céramique peinte mais aussi la présence de deux fossés de défense, dont le premier a été comblé après un certain temps justement pour permettre à la population de construire d'autres habitations — doit être placée dans les deux étapes (A-B1 et A-B2), son existence ayant commencé probablement peu après celle de la station de Corlăteni, ayant aussi duré plus longtemps que cette dernière.